

Ce premier texte est tiré de l'Építoma de Tito Livio de L. Annaeus Florus. Florus est un écrivain latin mal connu. Il a vécu dans la première moitié du IIe siècle ap. J.-C. Il est l'auteur d'une Histoire romaine, laquelle, malgré le titre que lui donnent les manuscrits, n'est pas un abrégé de Tite-Live, mais une œuvre originale qui veut faire l'éloge de Rome.

Guerre des Cimbres, des Teutons et des Tigurins (110 à 102 av. J.-C.)

IV. Cimbri, Teutoni atque Tigurini* ab extremis Galliae profugi, cum terras eorum inundasset Oceanus, novas sedes toto orbe quaerebant; exclusaque Gallia et Hispania, cum in Italiam demigrarent, misere legatos in castra Silani*, inde ad senatum, petentes ut Martius* populus aliquid sibi terrae daret, quasi stipendium*, ceterum, ut vellet, manibus atque armis suis uteretur. Sed quas daret terras populus Romanus agrariis legibus* intra se dimicaturus* ? Repulsi igitur, quod nequiverant* precibus, armis petere coeperunt.

Sed nec primum impetum barbarorum Silanus, nec secundum Manlius, nec tertium Caepio sustinere potuerunt. Omnes fugati, exuti* castris. Actum erat, nisi Marius illi saeculo contigisset*. Ille quoque non ausus congregari* statim militem tenuit in castris, donec invicta illa rabies* et impetus, quem pro virtute barbari habent, consenesceret*. Recessere igitur increpantes* et - tanta erat capiendae Urbis fiducia ! - consulentes*, si quid ad uxores suas mandarent. Nec segnius* quam minati fuerant, tripartito agmine per Alpes, id est claustra Italiae, ferebantur.

Marius, mira statim velocitate occupatis compendiis*, praevenit hostem; prioresque Teutonas sub ipsis Alpium radicibus assecutus* in loco quem Aquas Sextias* vocant quo - fidem numinum* ! - proelio oppressit ! Vallem fluviumque medium hostes tenebant. Nostris aquarum nulla copia. Consultone* id egerit imperator, an errorem in consilium verterit, dubium. Certe necessitate aucta virtus causa victoriae fuit. Nam flagitante* aquam exercitu, "viri", inquit, "estis, en*, illic habetis". Itaque tanto ardore pugnatum est eaque caedes hostium fuit, ut victor Romanus de cruento* flumine non plus aquae biberit quam sanguinis barbarorum. Certe rex ipse Teutobodus, quaternos senosque* equos transilire* solitus, vix unum, cum fugeret, adscendit; proximoque in saltu comprehensus, insigne spectaculum triumphi fuit : quippe* vir proceritatis* eximiae super tropaea* sua eminebat.

Sublatis funditus Teutonis, in Cimbros convertitur. Hi jam - quis crederet ? - per hiemem, quae altius Alpes levat*, Tridentinis* jugis in Italiam provoluti* ruina descenderant. Athesim* flumen non ponte nec navibus, sed quadam stoliditate* barbarica primum corporibus aggressi, postquam retinere amnem manibus et clipeis* frustra tentaverant, ingesta obrutum* silva transilire: et si statim infesto agmine Urbem petissent, grande discrimen esset; sed in Venetia, quo fere tractu* Italia mollissima est, ipsa soli caelique clementia robur*

elanguit. Ad hoc panis usu carnisque coctae* et dulcedine vini mitigatos* Marius in tempore aggressus est. Jam diem pugnae a nostro imperatore petierunt, et sic proximum dedit. In patentissimo, quem Radium* vocant, campo concurrere. Millia inde ad sexaginta ceciderunt; hinc* trecentis minus; per omnem diem conciditur barbarus. Istic quoque imperator addiderat virtuti dolum*, secutus Hannibalem artemque Cannarum; primum nebulosum nactus* diem, ut hosti inopinatus occurreret; tum ventosum quoque, ut pulvis in oculos et ora ferretur; tum acie conversa in Orientem, ut, quod ex captivis mox cognitum est, ex splendore galearum* ac repercussu, quasi ardere caelum videretur.

Nec minor cum uxoribus eorum pugna quam cum ipsis fuit, cum objectis undique plaustris* atque carpentis* altae desuper, quasi e turribus, lanceis* contisque* pugnarent. Perinde* speciosa* mors earum fuit quam pugna. Nam cum missa ad Marium legatione libertatem ac sacerdotium non impetrassent - nec fas erat - suffocatis elisisque* passim infantibus suis aut mutuis concidere vulneribus, aut, vinculo e crinibus suis facto, ab arboribus jugisque plaustrorum pependerunt. Bojorix rex in acie dimicans impigre* nec inultus* occubuit.

Tertia Tigurinorum manus, quae quasi in subsidio Noricos insederat* Alpium tumulos, in diversa lapsi, fuga ignobili et latrociniis evanuit.

Hunc tam laetum tamque felicem liberatae Italiae assertique* imperii nuntium, non per homines, ut solebat, populus Romanus accepit, sed per ipsos, si credere fas est, deos. Quippe eodem die quo gesta res est visi pro aede Pollicis et Castoris juvenes laureati* praetori litteras tradere; frequensque* in spectaculo* rumor victoriae* Cimbricae : "feliciter!" dixit. Quo quid admirabilius, quid insignius fieri potest? Quippe velut elata montibus suis Roma spectaculo belli interesset, quod in gladiatorio munere* fieri solet, uno eodemque momento, cum in acie Cimbri succumberent, populus in urbe plaudebat.